

1

**แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์
ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่
บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี**

**Guideline for Bamboo Product Development to Become
5 Stars Product of Career Development Group from
Bamboo Product Ban Khan Kham Rai Noi Sub-District
Muang Ubon Ratchathani District Ubon Ratchathani Province.**

อัมพร พรวานิชพงศ์¹

ธีระ ฤทธิรอด^{2*}

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว 2) หาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคลจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน ผู้รับผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายและผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 คน และพัฒนากรประจำตำบล จำนวน 1 คน

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และอาจารย์ที่ปรึกษา

* Corresponding Author

ผลการศึกษานี้พบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว มีดังนี้ 1.1) การผลิตได้น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปีที่ผ่านมาและการผลิตมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 1.2) รูปแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่นและผลิตภัณฑ์สื่อถึงภูมิปัญญาไทยน้อย 1.3) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและไม่มีกรนำเสนอเรื่องราวตำนานของผลิตภัณฑ์ 1.4) กลุ่มมีส่วนร่วมกับชุมชนน้อย 1.5) รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้าเทียบกับปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 การขยายตลาดน้อยและสินค้ายังไม่สามารถจำหน่ายยังห่างไกลๆ หรือขายในต่างประเทศได้ 1.6) กลุ่มไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบและผลการศึกษาสะท้อนจุดแข็งของกลุ่ม 3 ประเด็น ได้แก่ สินค้ามีราคาถูกเมื่อเทียบกับคู่แข่ง สินค้ามีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจ และมีความรู้ความชำนาญทางเทคนิค และจุดอ่อนของกลุ่ม 3 ประเด็น ได้แก่ มีเทคโนโลยีล้าสมัย มีเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ และสินค้าไม่พอขายในช่วงเทศกาล ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ได้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จึงควรมีการพัฒนาใน 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การอบรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ 2) การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์กลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 3) การอบรมการจัดทำบัญชีให้แก่กลุ่มอาชีพ โดยทำเป็นโครงการซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อยเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว

Abstract

The objective of this research were 1) to study the state of bamboo product development, problems and limitations of career development group from bamboo product to become five stars product 2) to find the approach of Bamboo product development to become the five stars product. This study was the qualitative research and the data was gathered in field survey by In-depth interview

method from 10 ordinary people of related target group, 5 distributors and 1 Sub-District developer. From the research, it revealed that 1) the state of bamboo product development, problems and limitations of career development group from bamboo product were found as following 1.1) The production was less than 30 % when compared with the prior year and it also affected on the environment. 1.2) the model of product was quite not different from other competitors and the product displayed the Thai local wisdom insufficiently. 1.3) the package design could not express the unique of local and there was not the description of the product history. 1.4) Career development group had less opportunity to participate the community activity. 1.5) When compared the revenue of product distribution with the prior year, it was found that it increased in maximum 25%, it also found that the increasing of marketing segmentation was less and most products could not displayed in the Supermarket in the grand department stores and it also could not export to aboard. 1.6) Career group was lack of accounting system systemically. The strength of product were found that when compared with other competitors, the price of product was quite cheap, the product was outstanding and attractive attributes, the producer was more skill and technique, the weakness of product were found that the technology for production was out of date, lack of working capital, and lack of product during high season, therefore in order to become the five stars product, it should be developed as the following 1) the training course of product packaging design 2) the public relation of bamboo product from the career development group from bamboo product 3) the training course of accounting system as project and the budget was supported by Rai Noi Sub-District Administration Organization.

Keywords: Guideline for development, bamboo product, five stars product

บทนำ

ประเทศไทยมีรายได้ของประชากรประมาณ 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 150,000 บาทต่อปี มีความมั่งคั่งของประเทศประมาณอันดับที่ 90 ของโลก แต่ถ้าพิจารณาพัฒนาการของประเทศของไทยในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2504 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 1 จากที่เคยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศประมาณ 60,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 10 ล้านล้านบาท ในปัจจุบันแผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 11 แต่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศร้อยละ 60 อยู่ในภาคเกษตร และประชากรประมาณ 30-40 ล้านคน หรือกว่าร้อยละ 80 อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนในการสร้างผลผลิตให้กับประเทศไม่ถึงร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ในห้วงเวลาที่ประเทศชาติกำลังเผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจและประชาชนทุกระดับประสบปัญหาต่าง ๆ ปัญหาหนึ่งที่ประชาชนกลุ่มใหญ่ของประเทศถูกรุมเร้า คือ ปัญหาความยากจน รัฐบาลจึงได้ประกาศสงครามกับความยากจน โดยได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่า จะจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดยรัฐพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในและต่างประเทศและในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลจึงได้มีโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย” ซึ่งมีแนวคิดที่เน้นขบวนการสร้างรายได้ ผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้าน หรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ โดยมีกิจกรรมการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการตลาด การผลิต ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ให้สามารถคิดเอง ทำเองในการพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

หมู่บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี มีกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ซึ่งได้รับการจัดตั้งเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550 โดยเป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ คือ กระจุกออมสิน ออกจำหน่ายให้แก่ประชาชนทั่วไปตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี และได้ร่วมโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2552 (OTOP Product Champion) ซึ่งกลุ่มได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 2 ดาว ประเภทของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก กระจุกออมสินไม้ไผ่ โดยในปี 2556 นี้ใช้หลักเกณฑ์ของปี 2553 ในการคัดสรร ซึ่งการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2545)

ดังนั้น ถ้าผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จะทำให้ได้รับการยอมรับในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทำให้มีช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น ทำให้สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น สร้างงาน สร้างรายได้แก่สมาชิกและชุมชน ผู้ศึกษา ซึ่งเป็นพนักงานส่วนตำบล สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ก้าวสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

รูปที่ 1 ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้ศึกษาจึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาไว้ดังนี้

เกณฑ์การคัดสรรผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย

3 ส่วน

- ด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชน
- ด้านความเป็นไปได้ทางการตลาด
- ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์
- ปัญหาของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่ได้

ระดับ 5 ดาว

แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

รูปแบบของการศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative

Research) วิธีการศึกษา คือ การเก็บข้อมูลภาคสนาม (field survey) ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ คณะกรรมการกลุ่ม ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์และผู้รับผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายและพัฒนารูปแบบจำหน่าย ทำให้ได้ข้อมูลตรงไปตรงมาและเป็นจริงมากที่สุด สำหรับคำถามจะไม่เรียงลำดับก่อนหลัง

กลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาครั้งนี้ เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sample) คือ คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 10 คน และพัฒนารูปแบบจำหน่าย จำนวน 1 คน เพราะเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงาน และเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้โดยตรง ผู้รับผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายและผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 คน เพราะเป็นผู้ที่จะให้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์ในด้านความต้องการของผู้ซื้อและผู้รับผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีโครงสร้างตามกรอบแนวคิดในการศึกษา แบบสัมภาษณ์สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือ

การศึกษานี้หลังจากได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้สร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำเสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ที่มาจากการกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง คัดเลือกจากสมาชิกของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

บ้านแคนคำ ตำบลไรร้อย อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีและพัฒนาการประจำตำบล สัมภาษณ์ถึงปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว การสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายและกลุ่มผู้ซื้อสัมภาษณ์ถึงความต้องการของผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ไผ่ของกลุ่ม

ผลการศึกษา

จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไรร้อย อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ได้คะแนนรวม 68 คะแนน อยู่ในระดับ 2 ดาว มาแยกแยะและวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การผลิตได้น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปีที่ผ่านมาและการผลิตมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการจำหน่ายได้น้อยจึงทำให้การผลิตน้อยและกระบวนการผลิตทำให้เกิดฝุ่นละอองจากการตัดไม้ไผ่

2. รูปแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่นและผลิตภัณฑ์สื่อถึงภูมิปัญญาไทยค่อนข้างน้อย เนื่องจากรูปแบบส่วนมากในท้องตลาดจะเป็นรูปแบบที่เหมือนหรือคล้ายกัน และผลิตภัณฑ์ส่วนมากจะเป็นกระปุกอมสินที่มีกลุ่มเป้าหมายคือ เด็ก ผลิตภัณฑ์ส่วนมากจึงเป็นลวดลายการ์ตูน

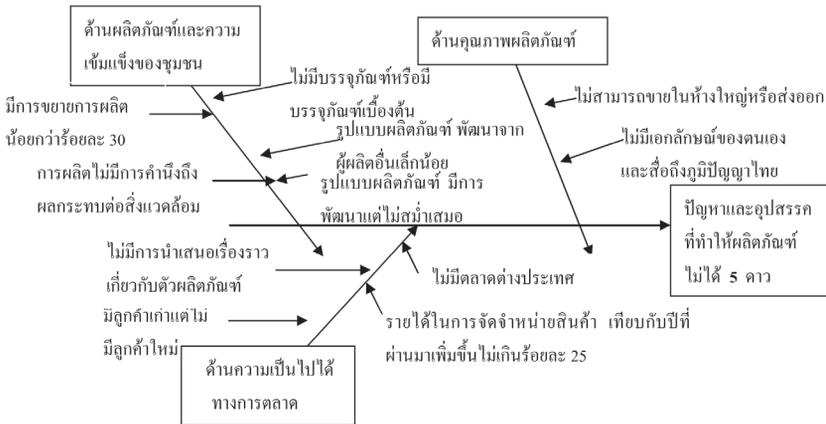
3. การออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและไม่มีการนำเสนอเรื่องราวตำนานของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากทางกลุ่มไม่มีบรรจุภัณฑ์จะใช้ถุงพลาสติกในการห่อหุ้มผลิตภัณฑ์

4. กลุ่มมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนน้อย เนื่องจากทางกลุ่มจะมีการแบ่งรายได้ให้สมาชิกในกลุ่ม ไม่มีการแบ่งรายได้เพื่อช่วยในการพัฒนาชุมชนหรือส่วนรวม

5. รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้าเทียบกับปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 การขยายตลาดน้อยและสินค้ายังไม่สามารถจำหน่ายยังห้างใหญ่ ๆ หรือขายในต่างประเทศได้ เนื่องจากทางกลุ่มมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียง ช่องทางการจำหน่ายจึงมีน้อยและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ยังไม่สามารถที่จะจำหน่ายยังห้างใหญ่ ๆ หรือขายในต่างประเทศได้

6. กลุ่มไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ เนื่องจากทางกลุ่มยังมีการจัดทำบัญชีอย่างง่าย ๆ บันทึกเพียงรายรับและรายจ่ายในแต่ละวันเท่านั้น

เมื่อนำคะแนนที่ผลิตภัณฑ์ได้รับในการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ.2553 มาแยกแยะปัญหาและวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว โดยใช้ผังก้างปลาหรือแผนผังหาสาเหตุและผล (Causes and Effect Diagram) ซึ่งแผนผังสาเหตุและผลเป็นแผนผังที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา กับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้ ที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้น ซึ่งได้รับการพัฒนาครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1943 โดย ศาสตราจารย์คาโอรุ อิชิกาวา แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว จึงได้แผนผังหาสาเหตุและผลดังรูป

รูปที่ 3 แสดงแผนผังหาสาเหตุและผล ที่ได้จากการแยกแยะปัญหาและวิเคราะห์

จุดอ่อนของพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เรียงลำดับความสำคัญ 3 หัวข้อ ได้แก่ มีเทคโนโลยีล้ำสมัย รองลงมา คือ มีเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ และสินค้าไม่พอขายในช่วงเทศกาล

จุดแข็งของพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เรียงลำดับความสำคัญ 3 ข้อ ได้แก่ สินค้ามีราคาถูกเมื่อเทียบกับคู่แข่ง สินค้ามีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจ และมีความรู้ความชำนาญทางด้านเทคนิค โอกาสที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี จะเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาว เรียงลำดับความสำคัญ 3 ข้อ ได้แก่ สินค้าต้องพัฒนาคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ จำนวนความต้องการของตลาดมีมาก และผลิตภัณฑ์หายากเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

เมื่อนำหัวข้อระดับคะแนนที่ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับในการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2553 มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาจึงได้ข้อเสนอแนะแนวทาง ดังนี้

1. แนวทางที่จะขยายการผลิตให้ได้มากกว่าร้อยละ 30 ของปีที่ผ่านมาและการผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่จะขยายการผลิตให้ได้มากกว่าร้อยละ 30 ของปีที่ผ่านมา โดยการนำเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณเพิ่มขึ้นและไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น เครื่องตัดไม้ไผ่ที่มีระบบพัดลมดูดฝุ่นละอองผ่านระบบละอองน้ำเพื่อดักฝุ่นละอองไม่ให้ฟุ้งกระจายไปในอากาศ เครื่องพ่นสี มาใช้ในการผลิต

2. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างไรให้แตกต่างจากกลุ่มอื่น และผลิตภัณฑ์สื่อถึงภูมิปัญญาไทยแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคมาวิเคราะห์ สรุปว่า ผู้บริโภคส่วนมากต้องการผลิตภัณฑ์ที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน จึงต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น นำไม้ไผ่มาทำเป็นโคมไฟประดับบ้าน นำไม้ไผ่มาทำเป็นกระเป๋า และออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงภูมิปัญญาไทย โดยออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีลวดลายไทย เช่น ลายกนก ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ เป็นต้น

3. แนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและมีการนำเสนอเรื่องราวตำนานของผลิตภัณฑ์

แนวทางของแบบบรรจุภัณฑ์ที่สื่อเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยออกแบบเป็นกล่องกระดาษที่มีลวดลายประเพณีท้องถิ่น เช่น งานประเพณีแห่เทียนพรรษา และการนำเสนอเรื่องราวตำนานของผลิตภัณฑ์ให้ผู้ซื้อสินค้าหรือผู้อื่นทราบ โดยผ่านบรรจุภัณฑ์ที่เสนอเรื่องราวของกลุ่มและผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต วิทยุ หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์

4. แนวทางเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน

แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยการจัดสรรผลกำไรบางส่วนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เช่น การส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมในชุมชน ช่วยเหลือผู้ยากไร้ในชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการประกอบการของกลุ่ม โดยเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกครั้งเพื่อรับฟังความคิดเห็นของชุมชน

5. รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้าเทียบกับปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 การขยายตลาดน้อยและสินค้ายังไม่สามารถจำหน่ายยังห่างไกลๆ หรือขายในต่างประเทศได้

แนวทางที่จะทำให้รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้าเทียบกับปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 โดยการผลิตผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ส่งเสริมการขายด้วยการการสาธิตคุณสมบัติและวิธีการใช้สินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคมีความเข้าใจในตัวสินค้า การส่งเสริมการขายด้วยการลดราคาสินค้า วิธีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ สินค้า โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และแนวทางในการนำสินค้าไปจำหน่ายยังห่างไกลๆ และจำหน่ายในต่างประเทศ คือ การติดต่อไปทางห้างว่าหากจะนำสินค้าไปจำหน่าย ทางห้างต้องการผลิตภัณฑ์จากไม้ไฟของทางกลุ่มแบบไหน มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างไร จากนั้นจึงผลิตสินค้าตามที่ห้างต้องการและนำเสนอเพื่อให้ทางห้างนำไปจำหน่ายต่อไป ต่อกองตลาดผ่านช่องทางต่างๆ

6. แนวทางในการจัดทำบัญชี

แนวทางการจัดทำบัญชี โดยการส่งสมาชิกของกลุ่มเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านการจัดทำบัญชีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดทำบัญชีของกลุ่มให้มีระบบบัญชีที่เป็นไปตามหลักทางบัญชี

รูปที่ 4 การระดมสมองในการหาแนวทางให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว

สรุปผลการศึกษา ควรส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มได้รับการฝึกอบรมด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การผลิตผลิตภัณฑ์ให้ได้จำนวนมากและตรงกับความต้องการของลูกค้า การจัดการด้านการตลาดและบริการ จากผู้เชี่ยวชาญจากทางภาครัฐและเอกชน เพื่อจะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้ระดับ 5 ดาว และหน่วยงานของรัฐต้องมีการสนับสนุนด้านเงินทุนให้กลุ่มอาชีพในการปรับเปลี่ยนเครื่องจักรให้ทันสมัย จะได้ผลิตได้ปริมาณมากและมีคุณภาพ มีการลดต้นทุนการผลิต จัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้นและมีการส่งเสริมการขายด้วยการลด แลก แจก แถม

ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ได้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จึงควรมีการพัฒนาใน 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การอบรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ 2) การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์กลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 3) การอบรมการจัดทำบัญชีให้แก่กลุ่มอาชีพ โดยทำเป็นโครงการซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อยเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย

อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษามีข้อค้นพบและประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ด้านการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ต้องมีการพัฒนาด้านการผลิต การขยายปัจจัยการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหมพร พูลกลิ่น (2553) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เต้าเจี้ยว ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มแม่บ้านตำบลวงษ์ อำเภอพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาจุดที่ต้องพัฒนา คือ ด้านการผลิต การขยายปัจจัยการผลิต ควรส่งเสริมการขายเพื่อขยายปัจจัยการผลิตได้เพิ่มขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองคุณภาพดีในพื้นที่ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้สามารถขยายปัจจัยการผลิต

ด้านการตลาดของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ต้องมีการส่งเสริมการขาย การขยายฐานของลูกค้าใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จารุวรรณ ทองปลิว (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาผ้าดอกปักแก้ว OTOP ระดับห้าดาว ของกลุ่มทอผ้าบ้านนาเมือง ตำบลป่าแดง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก จากการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ไม่ได้รับระดับ 5 ดาว คือ ขาดการกระจายสินค้า ทำให้ช่องทางการจำหน่ายคับแคบ ไม่มีการใช้สื่อโฆษณาที่ทันสมัย ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าดอกปักไม่เป็นที่รู้จักของลูกค้า

ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ต้องมีการออกแบบลดทอนผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อ้อยทิพย์ เกตุเอม (2547) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ระดับชุมชนในผ้าทอพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ “ผ้าหางกระรอก” ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มยังขาดความรู้และทักษะในการย้อมสีธรรมชาติ การผสมสี การกำหนดสีลงในลดทอนผ้า การออกแบบผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ หากได้รับการพัฒนาสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องนี้อย่างเป็นทางการและมีความต่อเนื่องจะช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหางกระรอกได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาต่อไปว่าเมื่อกลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่บ้านแคนคำ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี นำแนวทางที่ได้ไปดำเนินการแล้วจะสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ของกลุ่มได้ระดับ 5 ดาวหรือไม่ เพราะอะไรและจะมีแนวทางต่อไปอย่างไร
2. ควรมีการศึกษาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพอื่น เพื่อจะได้เป็นแนวทางที่จะทำให้กลุ่มอาชีพได้มีแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้ระดับ 5 ดาว ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้นและสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2545). เอกสารดำเนินงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ, บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- จารุวรรณ ทองปลิว. (2553). แนวทางการพัฒนาผ้าดอกปักบัวสู๊ OTOP ระดับห้าดาว ของกลุ่มทอผ้าบ้านนาเมือง ตำบลป่าแดง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก. การศึกษาค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญอนันต์ พินัยทรัพย์ และ พลาพรรณ คาพรรณ. (2549). โครงการศึกษาชุมชนเข้มแข็งกระบวนการสร้างสรรค์ คินพลังสู่ชุมชน : หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. รายงานวิจัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรหมพร พูลกลิ่น. (2553). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เต้าเจี้ยว ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ของกลุ่มแม่บ้านตำบลงิ้ว อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก . การศึกษาค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อ้อยทิพย์ เกตุอม. (2548). โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในกิจกรรมส่งเสริมงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในผ้าทอพื้นบ้านทุกภูมิภาคและอาหารแปรรูป 4 เครื่องชายผลิตภัณฑ์ภาคกลาง. กรณีศึกษา : ผลิตภัณฑ์ผ้าหางกระรอกบ้านพะงาดเหนือพัฒนา หมู่ 12 ต.ขามสมบูรณ์ อ.คง จ.นครราชสีมา”, การประชุมสัมมนาวิชาการว่าด้วยเศรษฐกิจชุมชนแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานความรู้”.